

# Seened ja kunst

Erast  
Parmasto



**A**astat kümme tagasi pidasin Tartu ülikoolis esimese aasta bioloogiatudengitele loenguid sellest, mis on õieti teadus. Püüdsin neile anda seda, millest nad gümnaasiumis ilma olid jätud: pudemeid loogikast ja muust filosoofiast, semiootikast, statistikast, kriitilise mõtlemise kasust ja hetkekahjust igapäises elus. Balansseerides vulgariseerimise kitsal serval väitsin, et religioon, kunst ja teadus on kolm maailma asjade mõistmise viisi, mis üksteist ei asenda, mida segi ajada pole hea ja mille olemasolusse tuleb suhtuda piisava lugupidamisega. Et on olemas ka segaselt defineeritav eba- ehk mitteteadus, mis on väga sogane asi.

Teadusel, kunstil ja usul on omavahelisi puuteservi, mille vaatamine võib pakkuda mõnu nii mõistusele kui ka vaimule. Mükoloogia ja ristiusu vahel on see pea olematu – vastavalt Püblile jäid jumalal teiste elusolendite seas seened loomata. Mitmed mükoloogid on kas vabal ajal maalimist harrastanud või jutte kirjutanud. Seeni on kujutanud paljud kunstnikud – lugejale on ehk tuttavad nimed Hieronymus Bosch, Pieter Brueghel vanem, Rembrandt, Ivan Šiškin, Paul Gauguin, Salvador Dali, Otto Dix. Kui sisestate internetis [www.google.com](http://www.google.com) otsingureale sõnad seen, kunst, maal inglise keeles – saate viited enam kui 120 000 koduleheküljele. Soovitan

Helle Väarsi seenepaberist valmistatud kausid.



alustuseks valida Põhja-Ameerika Mükoloogia Seltsi poolt peetava <http://www.members.cox.net/mushroomsinart/> – seal on hea ülevaade nii perioodide kaupa kui ka indeks ligi 40 seenenimega.

Seentest on eelistatumad olnud puravikud, keiser-kärbseseen, šampinjoniid, ka torikulised. Paljudel kunstnikel on seened objektiks natüürmortide maalimisel, teistel on nad süzee tähendust kandvateks detailideks. Olgu siin üheks näiteks aastate 1375–1382 paiku tundmatu Prantsuse kunstniku maalitud viimsepäeva-teemalise tapeedi osa “Must hobune ja Nälg” – lisaks maduussile on pildil hobuse tagajalgade all kolm pisikest seent. Taustaks tasub teada, et mõni aeg varem oli Euroopast laastanud katk – Must Surm.

Rohkelt on maale seente ja haldjate sõprusest – peeti ju seeneringe nende või nõidade ringtantsurajaks. Veel aastal 1908 näitas seda oma pildil Arthur Rackham. Ka seenelkäimist on sageli kujutatud – olgu siin näiteks Menike Linguse maal 1989. aastast. Kanada kuulub nende mitmete läänemaade hulka, kus söögiseeni korjatakse pea ainult poeletilt. Pärast sõda saabus sinna Euroopast pagulasi, keda maalil näeme Toronto linnapargis seenestamas.

Praegu, talvel on seenesõpradel korvid varnas. Vaadake siis ringi kunstilmas. Ehk leiata lisaks ehtekunstnik Kadri Mälgule, seeneskulptor Maarja Unduskile, seenepulpi kasutades pilte tegevale Helle Väärtsile, psühedeelse hõnguga digitaalkunstnik Peeter Lauritsale, samas vaimus kärbseseenemaalil Ronald Reiskale veel mõne Eesti kunstniku, keda seened on paelunud.



Must hobune ja Nälg. Tundmatu Prantsuse kunstnik, 14. sajandi lõpp.



Seenelised. Menike Lingus, 1989.



Tule ringmängule. Arthur Rackham, 1908.